

Απόφαση Κ. και λοιπών κατά της Ελλάδος

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ

Προσφυγή υπ' αριθμ. 68950/13

Μ. Κ. και λοιπών

κατά της Ελλάδος

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας την 4^η Μαρτίου 2014 σε Επιτροπή με την εξής σύνθεση:

Mirjana Lazarova Trajkovska, *πρόεδρος,*

Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος,

Ksenija Turkovic, *δικαστές,*και André Wampach, *αναπληρωτής γραμματέας τμήματος.*

Λαμβάνοντας υπόψη την προαναφερθείσα προσφυγή, η οποία υποβλήθηκε την 29^η Οκτωβρίου 2013,

Αφού διασκέφθηκε, εκδίδει την ακόλουθη απόφαση:

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Η λίστα των προσφευγόντων εμφανίζεται στο Παράρτημα.

Α. Οι περιστάσεις της κρινόμενης υπόθεσης

Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, όπως αυτά εκτέθηκαν από τους προσφεύγοντες, μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

Οι προσφεύγοντες είναι συνιδιοκτήτες ενός οικοπέδου εμβαδού 647,90 m² στο κέντρο της Θεσσαλονίκης, η αξία του οποίου εκτιμήθηκε το 1996 στο ποσό των 4.732.514 ευρώ. Από το 1970, γινόταν η εκμετάλλευση του θερινού κινηματογράφου «Ναταλί» μέσα σε ένα τμήμα του οικοπέδου αυτού. Με απόφαση της 2^{ης} Απριλίου 1996, το Υπουργείο Πολιτισμού κατέταξε τον κινηματογράφο στα ιστορικά μνημεία τα οποία χρήζουν ιδιαίτερης προστασίας. Οι προσφεύγοντες

Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα.

Service des Traductions du Ministère des Affaires Étrangères de la République
Hellénique, Athènes.

Hellenic Republic, Ministry of Foreign Affairs, Translation Service, Athens.

Απόφαση Κ. και λοιπών κατά της Ελλάδος

υποστηρίζουν πως τυχαία πληροφορήθηκαν αυτόν τον χαρακτηρισμό της κατάταξης το 2002. Αναφέρουν επίσης ότι η υπόλοιπη επιφάνεια της ιδιοκτησίας τους είχε κι αυτή δεσμευτεί από το 1962 βάσει άλλων αποφάσεων των πολεοδομικών αρχών.

Την 18^η Δεκεμβρίου 2002, οι προσφεύγοντες προσέφυγαν στο Συμβούλιο της Επικρατείας με ακυρωτική προσφυγή της απόφασης της 4^{ης} Απριλίου 1996. Υποστήριζαν ότι η προσβαλλόμενη απόφαση στερούνταν νόμιμης αιτιολόγησης, ότι υπήρχε παραβίαση του νόμου εξαιτίας του ότι οι αρχές δεν τους κάλεσαν σε ακρόαση πριν την λήψη της απόφασης του χαρακτηρισμού, ότι υπήρχε παραβίαση του δικαιώματος στον σεβασμό της ιδιοκτησίας, για τη μη παροχή αποζημίωσης, για την υποτίμηση της περιουσίας τους και ότι έγινε παραβίαση βασικής αρχής επειδή δεν είχε ληφθεί γνωμοδότηση του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων.

Με την απόφαση υπ' αριθμ. 1333/2013 της 3^{ης} Απριλίου 2013, η οποία καθαρογράφηκε την 30^η Απριλίου 2013, το Συμβούλιο της Επικρατείας απέρριψε την προσφυγή των προσφευγόντων. Σημείωσε ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είχε ληφθεί αφού παρήλθε η προθεσμία του ενός μηνός που είχε το Υπουργείο Μακεδονίας και Θράκης (το οποίο ήταν στην πραγματικότητα το αρμόδιο αντί του προαναφερθέντος Υπουργείου) για να γνωμοδοτήσει και το οποίο είχε, στην προκειμένη περίπτωση, κληθεί να το κάνει. Έκρινε πως το ότι δεν είχε γίνει ακρόαση των προσφευγόντων δεν ήταν ακριβές, επειδή η απόφαση του χαρακτηρισμού ήταν μία απόφαση που ελήφθη βασιζόμενη σε αντικειμενικά κριτήρια. Έκρινε επίσης ότι η μη βιωσιμότητα του κινηματογράφου που υποστήριζαν οι προσφεύγοντες, δεν αποτελούσε, βάσει του νόμου, ένα απαραίτητο κριτήριο για τον χαρακτηρισμό του ως διατηρητέου μνημείου. Τέλος, κατέληξε πως ο επίδικος χαρακτηρισμός στηρίχθηκε στις διατάξεις του Νόμου 1460/1950 οι οποίες οδήγησαν στην εφαρμογή της πιστοποιημένης προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς με το άρθρο 24 § 6 του Συντάγματος. Κατά συνέπεια, ο χαρακτηρισμός αυτός αποτελούσε ένα νόμιμο περιορισμό του δικαιώματος της

Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα.

Service des Traductions du Ministère des Affaires Étrangères de la République Hellénique, Athènes.

Hellenic Republic, Ministry of Foreign Affairs, Translation Service, Athens.

Απόφαση Κ. και λοιπών κατά της Ελλάδος

ιδιοκτησίας και δεν εναντιωνόταν στο άρθρο 17 του Συντάγματος.

Β. Το εφαρμοστέο δίκαιο και η εφαρμοστέα εσωτερική πρακτική

Το άρθρο 24 § 6 του Συντάγματος ορίζει τα εξής:
«Τα μνημεία, οι παραδοσιακές περιοχές και τα παραδοσιακά στοιχεία προστατεύονται από το Κράτος. Νόμος θα ορίσει τα αναγκαία για την πραγματοποίηση της προστασίας αυτής περιοριστικά μέτρα της ιδιοκτησίας καθώς και τον τρόπο και το είδος της αποζημίωσης των ιδιοκτητών.»

Από το 1986, το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε, ότι, παρά την απουσία ενός νόμου για την εφαρμογή της παραπάνω συνταγματικής διάταξης, η διοίκηση έχει την υποχρέωση να αποζημιώσει τον ιδιοκτήτη ενός οικοπέδου, βάσει αυτού του άρθρου, όταν τα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος ή της πολιτιστικής κληρονομιάς περιορίζουν σημαντικά την χρήση του. Πρόκειται σε αυτή την περίπτωση για πάγια και διαρκώς εμπλουτιζόμενη νομολογία (Αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας υπ' αριθμ. 3146/1986, 2801/1991, 1517/1993, 3963/1995, 2725/1997, 4575/1998, 784/1999, 3337/1999, 1432/2002, 530/2003, 2876/2004, 3627/2004, 3000/2005, 3009/2006 και 1920/2007), την οποία ακολούθησαν τα διοικητικά πρωτοδικεία και τα εφετεία (παραδείγματος χάριν η Απόφαση 4401/2004 του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών και η Απόφαση 2962/2005 του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών). Το Συμβούλιο της Επικρατείας υπογράμμισε ότι γεννάται αξίωση αποζημίωσης, κατά την έννοια του άρθρου 24 § 1 του Συντάγματος, αφού παρέλθει κάποιο εύλογο χρονικό διάστημα από την επιβολή των περιοριστικών μέτρων, αν ο ιδιοκτήτης απευθυνθεί προς την διοικητική αρχή ή καταθέσει προς το αρμόδιο δικαστήριο αγωγή αποζημίωσης για τον καθορισμό της οποίας λαμβάνεται υπόψη η φύση των εν λόγω οικοπέδων. Ο ιδιοκτήτης που έχει υποστεί αυτά τα μέτρα, μπορεί να ζητήσει αποζημίωση για την υποτίμηση της αξίας του περιουσιακού του στοιχείου εξαιτίας των περιορισμών που αυτή επέφερε στις δυνατότητες εκμετάλλευσης και αξιοποίησης

Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα.

Service des Traductions du Ministère des Affaires Étrangères de la République Hellénique, Athènes.

Hellenic Republic, Ministry of Foreign Affairs, Translation Service, Athens.

Απόφαση Κ. και λοιπών κατά της Ελλάδος

του. Προς υποστήριξη αυτής του της ενέργειας και προς διευκόλυνση του προσδιορισμού της υποτίμησης της παραπάνω αξίας, μπορεί να αναφέρει με ποιόν τρόπο υπολόγιζε να εκμεταλλευτεί το περιουσιακό του στοιχείο.

ΑΙΤΗΜΑ

Επικαλούμενοι το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθμ. 1 (του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου), οι προσφεύγοντες καταγγέλλουν την παραβίαση του δικαιώματός τους να απολαμβάνουν τον σεβασμό της περιουσίας τους.

ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ

Οι προσφεύγοντες καταγγέλλουν την παράνομη παρέμβαση σε σχέση με το δικαίωμά τους στην ιδιοκτησία και την στέρηση της χρήσης της περιουσίας τους, εφόσον αυτό κατατάχθηκε χωρίς την δέουσα αιτιολόγηση μεταξύ των διατηρητέων ιστορικών μνημείων εξαιτίας απλά και μόνο του ότι πρόκειται για έναν θερινό κινηματογράφο που λειτουργούσε εκεί από το 1970 έως το 1996. Ισχυρίζονται την παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου 1, το οποίο ορίζει τα εξής:

« Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Κανένας δεν μπορεί να στερηθεί την ιδιοκτησία του παρά μόνο για λόγους δημόσιας ωφέλειας και υπό τους όρους που προβλέπονται από τον νόμο και τις γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου.

Οι πιο πάνω διατάξεις δεν θίγουν το δικαίωμα κάθε Κράτους να θέσει σε ισχύ νόμους τους οποίους θα έκρινε αναγκαίους προς ρύθμιση της χρήσης αγαθών σύμφωνα με το δημόσιο συμφέρον ή προς εξασφάλιση της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων. »

Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι, βάσει της πάγιας νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας και των Διοικητικών Δικαστηρίων, το άρθρο 24 § 6 του Συντάγματος προβλέπει την υποχρέωση της διοίκησης να αποζημιώσει τον ιδιοκτήτη ενός οικοπέδου, στην περίπτωση που τα μέτρα τα οποία έχουν ως στόχο την προστασία του περιβάλλοντος ή της

Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα.

Service des Traductions du Ministère des Affaires Étrangères de la République Hellénique, Athènes.

Hellenic Republic, Ministry of Foreign Affairs, Translation Service, Athens.

Απόφαση Κ. και λοιπών κατά της Ελλάδος

πολιτιστικής κληρονομιάς, περιορίζουν σημαντικά την χρήση αυτού.

Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι οι προσφεύγοντες προσέφυγαν στο Συμβούλιο της Επικρατείας με μία ακυρωτική προσφυγή της απόφασης χαρακτηρισμού, κυρίως λόγω έλλειψης νόμιμης αιτιολόγησης και παραβίασης των διατάξεων του νόμου και του Συντάγματος. Το Συμβούλιο της Επικρατείας απέρριψε την προσφυγή με αναλυτική αιτιολόγηση που αφορά τα μέσα των προσφευγόντων. Δεν μπορούσε στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας να τους χορηγήσει αποζημίωση. Παρά το ότι οι προσφεύγοντες δεν μπόρεσαν να επιτύχουν την ακύρωση της απόφασης που κατέτασσε το περιουσιακό τους στοιχείο μεταξύ των ιστορικών μνημείων, υπήρχε ακόμη η δυνατότητα γι' αυτούς να ακολουθήσουν την οδό της διεκδίκησης αποζημίωσης ενώπιον των διοικητικών αρχών.

Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η απόρριψη της προσφυγής από το Συμβούλιο της Επικρατείας, δεν εμπόδιζε και δεν εμποδίζει ακόμα και σήμερα – εφόσον το βάρος που δεσμεύει την ιδιοκτησία των προσφευγόντων υφίσταται ακόμα – τους προσφεύγοντες να προσφύγουν σε Διοικητικό Δικαστήριο με μία αγωγή διεκδίκησης αποζημίωσης, η οποία να βασίζεται στην βλάβη που προκύπτει από την δέσμευση της ιδιοκτησίας τους μετά τον χαρακτηρισμό της. Οι περιορισμοί που επιβλήθηκαν στην εξεταζόμενη περίπτωση, είναι στην πραγματικότητα τέτοιας έκτασης ώστε να δικαιολογούν, βάσει της νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας, την χορήγηση μίας αποζημίωσης (*Φιξ κατά της Ελλάδος, υπ' αριθμ. 1001/09, § 56, 12^η Ιουλίου 2011*).

Βάσει των προαναφερθέντων, το Δικαστήριο εκτιμά πως αν παραλειφθεί από τους προσφεύγοντες η κατάθεση προσφυγής για αποζημίωση, που προβλέπεται από το άρθρο 24 § 6 του Συντάγματος, τότε αυτοί δεν έχουν κάνει κανονική χρήση των προσφυγών που τους προσφέρονταν στο εσωτερικό δίκαιο.

Δια ταύτα, το Δικαστήριο, ομοφώνως,

Κηρύσσει την προσφυγή απαράδεκτη.

André Wampach, Αναπληρωτής Γραμματέας.

Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα.

Service des Traductions du Ministère des Affaires Étrangères de la République Hellénique, Athènes.

Hellenic Republic, Ministry of Foreign Affairs, Translation Service, Athens.

Απόφαση Κ. και λοιπών κατά της Ελλάδος

Mirjana Lazarova Trajkovska, Πρόεδρος.

Παράρτημα

1. Η Μ. Κ. είναι Ελληνίδα υπήκοος, γεννηθείσα το 1966, κάτοικος Θεσσαλονίκης, η οποία αντιπροσωπεύεται από τον Γ. ΓΚΕΣΟΥΛΗ.
2. Ο Σ. Κ. είναι Έλληνας υπήκοος, γεννηθείς το 1968, κάτοικος Θεσσαλονίκης, ο οποίος αντιπροσωπεύεται από τον Γ. ΓΚΕΣΟΥΛΗ.
3. Οι ΑΦΟΙ Κ. Ο.Ε. είναι μία εταιρεία που εδρεύει στην Θεσσαλονίκη, οι οποίοι αντιπροσωπεύονται από τον Γ. ΓΚΕΣΟΥΛΗ.
4. Η Β. Κ. είναι Ελληνίδα υπήκοος, γεννηθείσα το 1944, κάτοικος Θεσσαλονίκης, η οποία αντιπροσωπεύεται από τον Γ. ΓΚΕΣΟΥΛΗ.
5. Ο Φ. Κ. είναι Έλληνας υπήκοος, γεννηθείς το 1932, κάτοικος Θεσσαλονίκης, ο οποίος αντιπροσωπεύεται από τον Γ. ΓΚΕΣΟΥΛΗ.
6. Ο Σ. Κ. είναι Έλληνας υπήκοος, γεννηθείς το 1978, κάτοικος Θεσσαλονίκης, ο οποίος αντιπροσωπεύεται από τον Γ. ΓΚΕΣΟΥΛΗ.
7. Η Κ.Κ. είναι Ελληνίδα υπήκοος, γεννηθείσα το 1943, κάτοικος Θεσσαλονίκης, η οποία αντιπροσωπεύεται από τον Γ. ΓΚΕΣΟΥΛΗ.
8. Η Μ. Κ. είναι Ελληνίδα υπήκοος, γεννηθείσα το 1966, κάτοικος Θεσσαλονίκης, η οποία αντιπροσωπεύεται από τον Γ. ΓΚΕΣΟΥΛΗ.
9. Η Σ. Κ. είναι Ελληνίδα υπήκοος, γεννηθείσα το 1966, κάτοικος Θεσσαλονίκης, η οποία αντιπροσωπεύεται από τον Γ. ΓΚΕΣΟΥΛΗ.

Πιστή μετάφραση στην ελληνική από το συνημμένο έγγραφο στη γαλλική. Η μεταφράστρια Δ. Κοκολάκη. Αθήνα, 14/04/2014.

Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα.

Service des Traductions du Ministère des Affaires Étrangères de la République
Hellénique, Athènes.

Hellenic Republic, Ministry of Foreign Affairs, Translation Service, Athens.

Απόφαση Κ. και λοιπών κατά της Ελλάδος